

מיכתבים

אמיד, שפירסמה את קובץ שיריה הראשון (שירים וחרוזים) בגיל 18. הפרעות ביהודי רוסיה, בשנת 1882, עליהם חיברה לזרוע מחזה בשם ריקוד המוות, חידדו את תחושת שותפות-הגורל היהודי שלה ומשך חמש השנים הבאות, עד פטירתה בגיל צעיר (38), היא הקדישה את עצמה לעידוד הגירת יהודים ונר-רפים לארצות-הברית. **אריה לב**, ובעתהיים

פרקי אבות

על אחד השימושים בריבה (חדש ואכיל, "גם זה וגם זה", העולם הזה 23.12.87).

בהקשר לריבה חדשה שיצאה לשוק מקפידה דניאלה שמי לציין, כי "אצל הספרדים נהוג לה גיש מירקחת ככביד לאורחים בתוספת מים קרים. אוכלים כפית של מירקחת ומגלישים עם המים הקרים".

לידיעתה של דניאלה שמי: אבי המנוח היה רומני מבית רומני טוב וזה כדיוק מה שגם הוא היה עושה, איזה ששישבע פעמים בכל יום קיץ חם: שותה כוס מים קרים מן המקרר ומגליש עינים כפית ריבה. **צבי סטרול**, ותניה

ייחוס אחים

על אחיו של מנהל הסינמטק התל-אביבי (הספוגיות קולנועיות), "לי-לות ישראל", העולם הזה 23.12.87.

כאשר העולם הזה מתאר את הייחוס המישי פחתי של אחד מבלייני לילות ישראל, מן הראוי להזכיר כי אלון גרבוז, מנהל הסינמטק בתל-אביב, הוא לא רק אחיו של הצייר יאיר גרבוז. הוא

החוצה וביצעו את הרצח והשוד. במשטרה משערים שהרקע לרצח היה שוד, שבוצע על-ידי נרי קומנים. עם זאת, לא מוציאים מכלל אפשרות מניעים אחרים. בין היתר נבדק המניע הלאומני. עד כה עצרה המשטרה לחקירה כעשרה חשודים, רובם עוכרים ערבים של הסופרמרקט, בעיקר נהגי מכוניות המשלוחים. בשלב זה אין חשוד מרכזי. שאר עוכרי החנות נחקרו במשך הלילה

"חדשות" 27.11.87
סם-צופן לפעולה ערבית

גם אחיו של חבריכנסת אחר. הלא הוא אהרון הראל, חבריכנסת מטעם המערך, שעברת את שמו. עיריית ליבנה, תל-אביב

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גורדון 3, תל-אביב, מיקוד — 63458. בשעת הציור ניתן גם לפנות בנו"ל — 03 232262 (03) בפקסימיליה — 0972-3-245242. מזנו 2009, ובטלסק — RMYM IL 341667.

אין חדש תחת השמש

תאורת הקניות של הישראלי המצוי, בעת שהותו כח"ל, לא אתמול נולדה. עליה כבר יכול היה העולם הזה להצביע בגיליונו שהו"פיע השבוע לפני 25 שנה, כאשר הוא דיווח, תחת הכותרת "באירופה מהלכת לאחרונה ההשמצה הבאה".

- שני מלחים ובחורה אחת: המלחים הם אמריקאים.
- שני מלחים בלי בחורה: המלחים הם אנגלים.
- מלח אחד עם שתי חתוכות: המלח הוא צרפתי.
- מלח אחד עם שתי מיזודות: המלח הוא ישראלי.

(המשך טעמו 3)

תשובותיו הענייניות של בני גאון, מנהל הקור אופ, בנושא האשראי ללקוחות, העלו בראשי את הרעיון שאולי יהיה זה גאון שינהיג, סוף-סוף, את הגימיק שבכוחו לחסל, או, לפחות להקטין, את מגיפת האשראי הזאת.

הגימיק הזה הוא אלמנטרי לגמרי: הנחה מש-מעונית למי שמשלם במוזמן.

זה לא רק יחסוך טירחה והוצאות לרשות-השיווק אלא גם יפצה רבים, כמוני, שבכל זאת משלמים במוזמן עבור הלחם, החלב, הנסיקה והיוגורט היומיים. **שרג הגלילי**, רמת-גן

רקע לאומני

על מיכתבו של דובר מיסטרט-ירושלים, רפי לוי (האיגרת העורד", העולם הזה 23.12.87).

נדהמת לקרוא את מיכתבו של הרובר, שטען כאילו מיסטרט-ירושלים לא ייחסה את הרצח המתועב בסופרמרקט לערבים.

הנה כמה רבדים שקראתי מייד אחרי המעשה: חדשות (26.11.87), עמוד ראשון; "המיסטרטה גילתה, כי הרוצח לא ניסה לפרוץ את הכספת, והועלה החשד שמדובר ברצח על רקע לאומני". הכותרת: "שניים נרצחו בירושלים, חשד לפיגוע". פיגוע הוא שם-צופן לפעולה ערבית.

חדשות (27.11.87), כותרת בעמוד ראשון: "הרצח בירושלים — נבדק גם מניע לאומני".

באותו הגליון: "במיסטרטה משערים שהרקע לרצח היה שוד... עם זאת, לא מוציאים מכלל אפשרות מניעים אחרים. בין היתר נבדק המניע הלאומני. עד כה עצרה המשטרה לחקירה עשרה חשודים, רובם עוכרים ערבים של הסופרמרקט".

שניים נרצחו בירושלים. חשד לפיגוע

מנהל סופרמרקט במשכיר לצרכן בירושלים, רפי רצמן, קציץ הביטחון, זכריה מר

"חדשות" 26.11.87
סם-צופן לפעולה ערבית

ברור שלכל זה לא היה שמץ של ביטוס. זאת היתה הסתה סתם. העולם הזה צדק בהחלט. **אליעזר בורמן**, ירושלים

חנה ותן לחנות

על פן נוסף של מצוקת החנייה. בכל עיר (ועוד מעט גם בכל כפר) בארץ קיימת מצוקת חנייה נוראית. לפעמים נדמה שיותר קל לזכות בפיס מאשר במקום-חנייה.

אבל זה רק הפגוש הקירמי של הבעייה. לבעייה יש גם פגוש אחר, וזה, קורה לעיתים קרובות, כאשר בעל-מכונת מחנה את מכוניתו בין שתי מכוניות כן, שלמרות שמלכתחילה היה מספיק מקום למכונית נוספת באותו מקום חנייה, צורת החנייה של החונה המאושר אינה מאפשרת החניית מכונית נוספת באותו מקום.

זהו סוג הנהגים שאינו מסתכל כמה מקום נותר לפני הפגוש הקירמי שלו ואחרי הפגוש האחריו שלו ובלבד שהוא יחנה בקלות ושלום על ישראל. לנהגים אלה ייאמר: חנה ותן לחנות!

נפתלי חן, תל-אביב

ריקוד המוות

על תולדותיה של אמה לזרוס (ה"ה אמריקאים של שכחתי", "דף חדש", העולם הזה 23.12.87).

מאחר ששגריר ארצות-הברית הזכיר לכולנו כי השנה יום השנה ה-100 לפטירתה של המי-שורת לזרוס, ששורות משירה חקוקות בכסיס אנדרטת-החירות בכניסה לגניוויורק, מן הראוי להרחיב על תולדותיה.

לזרוס, משוררת, מחזאית וציירת-חובבת, הייתה בתו המחוננת מאוד של סוחר ניו-יורקי יהודי

דבר שפה אחרת. מלבד העולם הזה, הכל אימצו לעצמם את שפת הריכוז הקולנועית. זה לא יכול היה להפליא איש, שראה את העי-תונאים-המדורחים בטלוויזיה, למשל בתוכנית ערב חדש. העיתונאים דיברו כמו קציני-מיש-טרה, השתמשו בשפתם, שיפשו את עולמם. כאשר עיתונאי מבר על "מתפרעים", "מסיתים" ו"מ-חבלים", אין צורך לקרוא את דיווחיו. ברור שהוא משמש כדובר של שילטון-הכיבוש, וכי העיתון, המעסיק אותו בתפקיד זה, הופך את עצמו — מרצון — למכשיר של מיסטר-הכיבוש.

העיתונאים קיבלו אוטומטית את גישתו של שיעוץ פרס, שחזר מן הטיוול שלו בהור"ל אחרי תום השלב הראשון של ההתקוממות, ואמר: עכ"שיו כולנו צריכים להתאחד. אין מקום לחילוקי-דיעות.

העיתונות הצדיעה והתאחדה. היא העמידה את עצמה לרשות השילטון, למרות שהשילטון רצה לסלק אותה ככלל מירת-המאורעות.

דיווח העיתונות על ההתקוממות בשטחים הכבושים לא היה דיווח-אמת. תיאור המאורעות שבהם נהרגו המפגינים, העלמת הפגורים בבית-החולים בעזה ותקריות אחרות הם עיוות המי-ציאות. הם גרמו לכך שהציבור הישראלי חי בעולם של דימינות, ולא הבין כלל את התגובה העולמית החריפה. לליהתיקסורת העולמית דיווחו אחרת. ובעיקר: הם קראו לדברים בשם, תחת להסתתר מאחורי מישחקי-מילים של "חוק וסדר" ו"התפרעויות".

השבועיים האחרונים לא הוסיפו כבוד לעי-תונות הישראלית. היא לא התקוממה נגד הררי-גה. היא לא התקוממה נגד המעצרים הממונים. היא לא העמידה את הציבור הישראלי על חמרת המתרחש. היא שיחקה שוב ב"שקט, יוריס!"

יש **צנזורה!** מזה שנים אני משמיע בחוגי עמיתים את הספקות שיש לי לגבי מעמדו של נב"צה"ל. כמו רבים, אני אוהב את התנהגותה. היא תוססת. היא צעירה ורעננה. אך תמיד דלקה אצלי נורה ארומה באחד התאים האחרונים של מוחי: משהו כאן אינו כשור. בשום מדינה דמוקרטית בעולם אין תחנה צבאית המשדרת לציבור בבית. שום תחנה צבאית יכולה להיות כאמת חופשית לאורך ימים.

והנה זה קרה. כתב של נב"צה"ל דיווח על המאורעות בגדה המערבית על-פי מצפוני המיק-צועי. פירסום הרברים אושר על-ידי דובר-צה"ל בתל-אביב, אך לא בירושלים. אלוף-הפקוד, עמ-רם מיצנע, ציווה לעצור אותו. אחרי ששוחרר בקושי, חלקיה התחנה לסלק אותו. כלומר: "להוציא לחופשה".

עוכרי התחנה לא שבתו. הם לא השביתו את השירותים. הם קיבלו את הגזירה בהכנעה. שהרי זוהי תחנה צבאית. הכתבים-החיליים כפופים למישמעת הצבאית, האלוף הוא הארון.

במדינות מסוימות בעולם, כאשר הצנצ'ה רוצה לתפוס את השילטון, הוא כובש קודם כל את תחנת-הרדיו, ושם משרד דובר הדיקטטורה החד-דשה את "ההודעה לציבור מס' 1". בארץ אין צורך בכך. התחנה כבר כבושה בידי האלופים. ועוד: דובר-צה"ל הכריז השבוע, בפורום פומי, כי הצנצ'ה אינו מפעיל שום צנזורה לגבי המתרחש בחזית האירועים.

למרכה הצער, אין זה נכון. קוראי שבועון זה הייבים לדעת זאת.

היו, כמובן, חריגים בורדים. עיתונאי ישראלי ערבי, מכרס חזירי מוח, הגיע לברו וזה ערדארי של המילחמה בזוה, מפצע בפניו והיה ערדארי למחוזות נוראים. הוא פירסם את הרוח שלו בחוגי-המקומון לא מצא לנכון להקריש לרוח סנסציוני-זוה את כל עמודו הראשון. הופתעתי להיווכח כמה מעט אנשים קראו את המיסמך המזועזע הזה, שעליו מגיע לחמו"ל פרס-עיתונות. (אין מה לדאוג. הוא לא יקבל.)

בטלוויזיה היתה כתבה טובה מאוד של אורי גולדשטיין, וגם אחת של גיל סדן. אך הטלוויזיה הולכת ואחרי החיילים, ודואה את הצד הפלסטיני רק מרחוק. אין היא יכולה להראות את הצד השני. כמה מבעלי-הטורים, שליכם עם כוחות-השי-לום, כתבו מאמרים טובים וחשובים. אך כל זה היה כאין וכאפס. מול הגל האדיר של שטיפת-החום הלאומית, לא עמד אף עיתון אחר בישראל שהורקף במלוא קומתו, בעיתון, ור

קניא יקר

"איך הנחת לה לעשות את זה?" שאל אותי השבוע עורך של עיתון אחר. הוא התכוון לענת סרגוסטי, שנסעה בשיא המאורעות לעזה, ונש"ארה שם בלילה, כישראלית יהודה, בצד הערבי. אמרתי לו שאי-אפשר לעצור את סרגוסטי, ושגם אין מה לדאוג לה.

במילחמת-הלבנון הגיעה ענת פעמים רבות לקו הראשון. בימי המצור על מערב ביירות חצתה אחי את הקורים, וצילמה את יאסר ערפאת ולר-חמי פת"ח בעיר הנצורה. בימי הגרילה בלאחר מכן, צילמה לא-אחת בעת חילוף-האש בדרכים. שוכנעתי לגמרי שלגבי התפקיד של כתב-מילחמה לא המין קובע אלא האופי. ולסרגוסטי יש האופי המתאים. היא צוות-סיקור של אשה אחת, ומעריפה לפעול לגמרי לבדה.

התפרעויות ו"מסיתים"

בימים של רגיעה, אנחנו נשאלים לעיתים קרובות כמה ייחודי של העולם הזה. הנה, חופשי העיתונות מוכיח ממדינה, כל העיתונים מוכנים לפרסם כל דבר, יש התחרות ביניהם, וכו' וכו'. אז מא צדיק את העולם הזה?

ואי קודה משהו, ולפתע מסתבר כי זוהי אש-לילה. לפתע כל העיתונות מתאחדת כדי להעלים את האמת, כולם מדברים בשפת השילטון. והרי דווקא ברגעים כאלה יש צורך בעיתון שישבור את קשר-ההשתקה, שיפרוש מן המקלה-המדר-ברת המימסרת, שיחזיר למילים את משמעותן האמיתית, שיגיד את האמת בקול רם, גם כשאינה פופולארית.

רגע כזה היה עם פרוץ מילחמת-הלבנון, כאשר התייצב העולם הזה לברו בפני ההיסטריה המיל-חמתית, כפר בעיקרון "שקט, יוריס!" ויצא חוצץ נגד המילחמה.

רגע כזה היה כראשית פרשת האוטובוס בקו 300, כאשר היה העולם הזה העיתון היחיד שהעז לפרסם את התצלום שהוכיח כי שני החוטפים נלכדו כשהם כריאים ושלמים. שוב מילא העולם הזה בשבועיים האחרונים, שוב מילא העולם הזה את התפקיד הייחודי הזה.

כל כלי-התיקסורת התחילו לדבר בשפה אחת: השפה הקולנועית של השילטון. הם דיברו על "התפרעויות", על "מסיתים", על "מחבלים", על "פעילות להרגעת הרוחות". איש לא מתח ביקורת על החיילים, היורים בילדים בלתי-חמושים כדי להרוג. כולם עמדו רום ושבו שירי-החילה לצבא. טסיפ-מוח יומית זו עשתה את שלה ותרמה תרומה חשובה להמשך ההרג, עד שנהרגו לפחות 22 נערים ונערות, ילדים וקנים.

היו, כמובן, חריגים בורדים. עיתונאי ישראלי ערבי, מכרס חזירי מוח, הגיע לברו וזה ערדארי של המילחמה בזוה, מפצע בפניו והיה ערדארי למחוזות נוראים. הוא פירסם את הרוח שלו בחוגי-המקומון לא מצא לנכון להקריש לרוח סנסציוני-זוה את כל עמודו הראשון. הופתעתי להיווכח כמה מעט אנשים קראו את המיסמך המזועזע הזה, שעליו מגיע לחמו"ל פרס-עיתונות. (אין מה לדאוג. הוא לא יקבל.)

בטלוויזיה היתה כתבה טובה מאוד של אורי גולדשטיין, וגם אחת של גיל סדן. אך הטלוויזיה הולכת ואחרי החיילים, ודואה את הצד הפלסטיני רק מרחוק. אין היא יכולה להראות את הצד השני. כמה מבעלי-הטורים, שליכם עם כוחות-השי-לום, כתבו מאמרים טובים וחשובים. אך כל זה היה כאין וכאפס. מול הגל האדיר של שטיפת-החום הלאומית, לא עמד אף עיתון אחר בישראל שהורקף במלוא קומתו, בעיתון, ור